

कोविड -१ ९ लसीकरण वारंवार विचारले जाणारे प्रश्न

भारतात कोणत्या कोविड-१९ लसींना परवानगी देण्यात आला आहे?

भारतातील केंद्रीय औषध मानक नियंत्रण संघटनेने (सीडीएससीओ) आपत्कालीन वापरअधिकृतता दिलेल्या दोन लसी म्हणजे कोव्हिशील्ड® (सिरम इन्स्टिट्यूट ऑफ इंडियाद्वारे तयार केलेली एस्ट्राझेनेकाची लस) आणि कोवक्सिन® (इंडियनकौन्सिल ऑफ मेडिकल रिसर्च(आयसीएमआर) - नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ व्हायरोलॉजी (एनआयव्ही) यांच्या सहकार्याने भारत बायोटेक एच लिमिटेडने तयार केलेली लस. अलीकडेच रशियाची स्पुतनिक व्ही कोविड-१९ लसही भारतात सुरू करण्यात आली आहे. स्पुतनिक व्ही वा सिनच्या आयात केलेल्या डोसचा पहिला माला १ मे रोजी भारतात उतरला होता.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय](#), [भारत सरकार](#), [कोव्हिशील्ड फॅक्टशीट](#), [कोवॅक्सिन फॅक्टशीट](#), [स्पुतनिक व्ही माहिती](#)

उपलब्ध असलेल्या अनेक लसीपैकी कोव्हिशील्ड आणि कोवाझिन यांची भारतातील प्रशासनासाठी निवड कशी करण्यात आली?

त्यासाठी परवाना देण्यापूर्वी आपल्या देशाच्या औषध नियामकाद्वारे लसीच्या उमेदवारांच्या क्लिनिकल चाचण्यांमधील सुरक्षा आणि कार्यक्षमता डेटा तपासला जातो. म्हणूनच, ज्या सीओव्हीआयडी-१९ लसींना उसेस एस मिळतेत्यांची सुरक्षा आणि कार्यक्षमता तुलनेने असेल.

कोव्हिशील्ड® इतर ४० देशांमध्ये वापरण्यासाठी मान्यता देण्यात आली आहे तर कोवॅक्सिन® ९ मध्ये मान्यता देण्यात आली आहे.

स्रोत: [कोव्हिड-१९ लस ट्रॅकर](#)

लस सीओव्हीआयडी-१९ ला कसे रोखेल?

कोव्हिड-१९ ला कारणीभूत ठरणान्या कोरोनाव्हायरसमध्ये प्रत्येक विषाणूजन्य कणावर प्रथिनांचे स्पाईक्स असतात. हे स्पाईक्स विषाणूंना पेशींना जोडण्यास आणि रोग निर्माण करण्यास मदत करतात. कोविड रस

हत्या स्पाईक प्रथिनांना "ओळखण्यास" आणि त्यांच्याकडे असलेल्या कोरोनाव्हायरसशी लढण्यासाठी डिझाइन तयार करण्यात आली आहेत.

अशा परिणाम कारक लसी कोविड-१९ पासून संरक्षण मिळण्यास उपयोगी असतात आणि कोविड-१९ पासून संरक्षण मिळून गंभीर आजार उदभवणे, हॉस्पिटलमध्ये जाणे किंवा अंतिम मृत्यु टाळू शकतो.

सार्वत्रिक लसीकरण म्हणजे कोरोनाव्हायरस जास्तीत जास्त लोकांना संक्रमित करणार नाही. हे समुदायांद्वारे पसरणे मर्यादित करेल आणि विषाणूच्या नवीन प्रकारांमध्ये रूपांतरित होण्याची संधी प्रतिबंधित करेल.

स्रोत: [जॉन्स हॉपकिन्स मेडिसिन](#)

लसी किती प्रभावी आहेत?

जागतिक अहवालानुसार कोव्हिशील्ड® लसीची कार्यक्षमता सुमारे 70% आहे. कोवॅक्सिन® दुसर् या डोसनंतर पूर्व संसर्ग नसलेल्यांमध्ये सीओव्हीआयडी-19 रोखण्यात सुमारे 78% अंतरिम कार्यक्षमता दर्शविली आहे. नव्याने सुरू झालेल्या स्पुतनिक व्ही® लसीने ९१.६% कार्यक्षमता दर्शविली आहे.

लसींना नेहमीच उपयुक्त होण्यासाठी अपवादात्मक उच्च परिणामकारकता असणे आवश्यक नाही, उदाहरणार्थ इन्फ्लुएंझा लस ४०-६०% प्रभावी आहे परंतु दरवर्षी हजारो लोकांचे प्राण वाचवते. या साथीच्या रोगाला आळा घालण्यासाठी 50% पेक्षा जास्त कार्यक्षमता असलेल्या लसी प्रभावी मानल्या जातात.

स्रोत: [कोव्हिशील्ड फॅक्टशीट](#), [कोवॅक्सिन फॅक्टशीट](#), [स्पुतनिक व्ही माहिती](#), [जीएव्हीआय](#), [एफडीए](#)

How effective are leading Covid vaccines

Estimated Covid-19 prevention effectiveness based on interim data from late-stage clinical trials

Manufacturer/Vaccine	Efficacy rate
 Pfizer	95%
 Moderna	94%
 Sputnik V	92%
 Novavax	89%
 Covaxin*	78%
 Oxford-AstraZeneca	70%
 Johnson & Johnson	66%
 Coronavac	50%

*Covaxin's efficacy based on results from phase 3 study •

Source: Statista

लसीची कार्यक्षमता आणि परिणामकारकता यातील फरक जाणून घ्या

लसीकरण झाल्यानंतरही लोकांना सीओव्हीआयडी मिळत आहे. मग लसीकरण मिळवण्यात काय अर्थ आहे?

लसीकरणानंतर कोरोना संसर्ग होणे हे ब्रेकथ्रू इन्फेक्शन म्हणून ओळखले जाते. संसर्गहोण्याची शक्यता तुलनेने कमी आहे. भारतात आतापर्यंत अश्या पुनर्संसर्गाच्या केवळ 0.04% रुग्णांची नोंद झाली आहे. आय सीएमआरनुसार, कोव्हीशील्डचाकेवळ पहिला डोस घेतलेल्या १०.०३ कोटी लोकांमध्ये १७,१४५ लोकांना

संसर्ग झाला होता. हे परमाण 0.02% व्याप्तीमध्ये रूपांतरित होते. दुसरा डोस मिळालेल्या १.५७ कोटी लोकांमध्ये ५,०१४ किंवा सुमारे ०.०३% लोकांना नंतर संसर्ग झाला होता.

पुन्हा, आतापर्यंत कोवक्सिनचे सुमारे १.१ कोटी डोस दिले गेले आहेत. केवळ पहिला डोस घेणाऱ्या ९३.५६ लाखांपैकी आतापर्यंत ४,२०८ जणांना संसर्ग झाला आहे. ते एकूण संख्येच्या सुमारे 0.0४% आहे. दुसरा भोज घेतलेल्या १७.३७ लाखांपैकी केवळ ६९५ जणांना संसर्ग झाला होता, पुन्हा ०.०४% चं आहे.

शिवाय, ज्यांनी सकारात्मक चाचणी केली त्यापैकी बहुतेक फ्रंटलाइन कामगार आणि आरोग्य सेवा कामगार आहेत. त्यांना अधिक व्यावसायिक प्रदर्शनहोण्याची शक्यता असते.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय, जीओआय](#)

भारतात दिल्या जाणाऱ्या लसी इतर देशांमध्ये दिल्या जात आहेत तितक्या प्रभावी आहेत का?

होय, भारतात दिल्या जाणाऱ्या कोविड-१९ लसी इतर देशांमध्ये दिल्या जाणाऱ्या कोणत्याही लसींइतक्या प्रभावी आहेत. लसीची सुरक्षितता आणि कार्यक्षमता सुनिश्चित करण्यासाठी लसीच्या चाचण्यांचे विविध टप्पे हाती घेण्यात आले आहेत.

कोव्हिशील्ड® इतर ४० देशांमध्ये वापरण्यासाठी मान्यता देण्यात आली आहे तर कोवाक्सिन® ९ मध्ये मान्यता देण्यात आली आहे. ं

स्रोत: [कोव्हिड-19 लस ट्रॅकर](#)

सध्या कोविड-१९ (पुष्टी किंवा संशयित) संसर्ग असलेल्या व्यक्तीला लस दिली जाऊ शकते का?

केंद्रीय आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने राष्ट्रीय लसीकरण एक्सपर्ट गृपने (नेगव्हॅक)फॉर कोविड-19 (नेगव्हॅक) यांनी 19/05/2021 रोजी शिफारशीस्वीकारल्या. त्यात असे म्हटले आहे की प्रयोगशाळेची चाचणी झालेल्या सर्व व्यक्तींमध्ये एसएआरएस-२ कोविड-१९ आजार असल्याचे सिद्ध झाले आहे, कोविड-

१९ लसीकरण बरे झाल्यानंतर ३ महिन्यांनी पुढे ढकलले पाहिजे. स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण-जीओआय, डब्ल्यूएचओ, पीआयबी प्रेस सीओव्हीआयडी-19 लसीकरणावरील नेगव्हॅकच्या नवीन शिफारशींवर प्रसिद्धी पत्रक](#)

लस घेतल्यानंतर मला मुखपट्टी /इतर कोवीड-१९ बाबतची ई खबरदारी घेण्याची गरज आहे का?

हो. लसीकरण आपल्याला गंभीर आजारी पडण्यापासून आणि कोविड -१९ पासून मरण्यापासून वाचवते. लसीकरण झाल्यानंतर पहिले चौदा दिवस तुमच्याकडे संरक्षणाची लक्षणीय पातळी नसते, मग ती हळूहळू वाढते. रोगप्रतिकारक शक्ती सामान्यतः लसीकरणानंतर दोन आठवड्यांनी येईल . दोन डोसच्या लसीसाठी, शक्य तितक्या उच्च पातळीची प्रतिकारशक्ती प्राप्त करण्यासाठी दोन्ही डोसा ची आवश्यकता असते.

कोविड-१९ लस आपल्याला गंभीर आजार आणि मृत्यूपासून वाचवेल, परंतु आम्हाला अजूनही हे माहित नाही का ही लस आपल्याला संसर्ग होण्यापासून आणि विषाणू इतरांपर्यंत नेण्यापासून किती दूर ठेवते.

तर, ज्या प्रत्येकाने कोविड-१९ लस प्राप्त केली आहे त्यांनी कोविड-19 साठीचे योग्य वर्तनाचे अनुसरण करणे, म्हणजे मुखपट्टी, सामाजिक अंतर ठेवणे आणि स्वतः चे आणि आजूबाजूच्या लोकांचे संसर्ग पसरण्यापासून संरक्षण करण्यासाठी वारंवार हात सॅनिटाईज करणे आवश्यक आहे.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय-जीओआय, डब्ल्यूएचओ](#)

लसीकरणानंतर मी किती काळ संरक्षित राहीन?

कोविड-१९ लसी गेल्या काही महिन्यांतच विकसित केल्या गेल्या आहेत, लसीमुळे

संरक्षणाचा कालावधी जाणून घेणे घाईचे होईल. या प्रश्नाचे उत्तर देण्यासाठी संशोधन चालू आहे. तथापि, हे उत्साहवर्धक आहे की उपलब्ध आकडेवारी असे सूचित करते कीजे बहुतेक लोक कोविड-१९ पासून बरेहोतात त्यांच्यात प्रतिकार शक्ती विकसित होते जी पुनर्संसर्गापासून किमान काही कालावधीसंरक्षण प्रदान करते - जरी आम्ही अजूनही हे संरक्षण किती मजबूत आहे आणि ते किती काळ टिकते हे शिकत आहोत. म्हणूनच, मुखपट्टी हात धुणे, सामाजिक अंतर आणि इतर कोविड-१९ योग्य वर्तनांचा वापर सुरू ठेवण्याची जोरदार शिफारस केली जाते. स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय-जीओआय, डब्ल्यूएचओ](#)

लसीकरण मला सार्स-कोव्ही२ (कोरोनाव्हायरस) च्या नवीन उत्परिवर्तित विषाणूपासून संरक्षण देते का?

कोविड-१९ लसींमुळे नवीन विषाणूप्रकारांविरूद्ध किमान काही संरक्षण मिळण्याची अपेक्षा आहे आणि गंभीर आजार आणि मृत्यू रोखण्यासाठी प्रभावी आहेत. कारण या लसींमुळे रोगप्रतिकारक शक्ती मोठ्या प्रमाणात निर्माण होते आणि कोणत्याही विषाणूंमध्ये बदल किंवा उत्परिवर्तन आलेतरी लसी पूर्णपणे निष्प्रभ ठरत नाहीत. त्यामुळे सर्व लसींमुळे उत्परिवर्तित विषाणूपासूनही वाजवी प्रमाणात संरक्षण मिळण्याची अपेक्षा आहे. उपलब्ध माहितीच्या आधारे अहवालानुसार उत्परिवर्तनांमुळे लस निष्प्रभ होण्याची शक्यता नाही.

यापैकी कोणतीही लस एक किंवा अधिक प्रकारांविरूद्ध कमी प्रभावी झाली, तर या प्रकारांविरूद्ध संरक्षण करण्यासाठी लसींची रचना बदलणे शक्य होईल. कोविड-१९ च्या नवीन प्रकारांवर माहिती गोळा केली जात आहे आणि त्याचे विश्लेषण केले जात आहे.

स्रोत: [डब्ल्यूएचओ](#)

लसीकरणामुळे किती दिवसांत पुरेसा प्रतिकार आणि संरक्षण निर्माण होईल?

लसीकरणाचे संपूर्ण वेळापत्रक पूर्ण झाल्यानंतर म्हणजे कोव्हिशील्ड® आणि कोवॅक्सिन® दुसऱ्या डोसनंतर पुरेशा रोगप्रतिकारक प्रतिसादाला 2-3 आठवडेलागतात.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय, जीओआय, कोव्हिशील्ड फॅक्टशीट, कोवॅक्सिन फॅक्टशीट, स्पुतनिक व्ही माहिती](#)

कोविड-१९ लस घेतल्यानंतर आपण अल्कोहोल टाळावे का?

तज्ञांच्या मते, लसीची परिणामकारकता बिघडविण्याइतकी अल्कोहोल बाबतचा पुरावा उपलब्ध नाही.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय, जीओआय](#)

दुसर्या डोससाठी हीच लस घेणे माझ्यासाठी गरजेचे आहेका?

उपलब्ध लसी परस्पर बदलण्यायोग्य नसल्यामुळे पहिल्या लसीचा दुसरा डोस मिळणे महत्वाचे आहे. प्रत्येकाला समान लस मिळावी यासाठी को-विन पोर्टलदेखील मदत करणार आहे.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय-जीओआय, डब्ल्यूएचओ](#)

ही लस कळप प्रतिकारशक्ती प्रदान करते का?

एखाद्याला लस दिली जाते तेव्हा त्यांना या आजारापासून संरक्षण दिले जाण्याची शक्यता असते. पण प्रत्येकाला एकाच वेळी लस देता येत नाही. लसीकरण न केलेल्या या लोकांना अजूनही संरक्षण दिले जाऊ शकते जर ते राहत असतील आणि लस ीकरण केलेल्या इतरांमध्ये. जेव्हा एखाद्या समुदायातील बर् याच लोकांना लस दिली जाते तेव्हा विषाणू फिरणे कठीण असते कारण बहुतेक लोकांना त्याचा सामना करावा लागतो ते प्रतिकारक्षम असतात. त्यामुळे इतरांना जितके जास्त लस दिली जाते, तेवढे लसींमुळे संरक्षण न होऊ शकणाऱ्या लोकांनाहानिकारक रोगजंतूंच्या संपर्कात येण्याचा धोका कमी असतो. याला कळप प्रतिकारशक्ती म्हणतात. कळप प्रतिकारशक्ती प्राप्त करण्यासाठी ज्यांना प्रतिकारशक्ती असणे आवश्यक आहे अशा लोकांची टक्केवारी प्रत्येक आजारानुसार बदलते. उदाहरणार्थ, गोवरासाठी हे 95% आहे, तथापि कळपाची प्रतिकारशक्ती निर्माण करण्यास सुरवात करण्यासाठी कोविड-१९ विरूद्ध टिकाकरण करणे आवश्यक असलेल्या लोकसंख्येचे प्रमाण माहित नाही.

लसीकरण केल्याने केवळ स्वतःचे संरक्षण होत नाही, तर टिकाकरण करण्यास असमर्थ असलेल्या समाजातील लोकांचे ही संरक्षण होते.

स्रोत: [डब्ल्यूएचओ](#)

उपलब्ध लसींमध्ये काय फरक आहे? मी कोणता घेऊ?

वैशिष्ट्य	कोव्हिशील्ड®	कोवाक्सिन®	स्पुतनिक व्ही®
विकासक	ऑक्सफर्ड-एस्ट्राझेनेका यांनी विकसित केलेले आणि भारतातील सिरम इन्स्टिट्यूट ऑफ इंडिया (एसआयआय) तयार करित आहे.	इंडियन कौन्सिल ऑफ मेडिकल रिसर्च (आयसीएमआर) आणि नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ व्हायरोलॉजी (एनआयव्ही) यांच्या संयुक्त विद्यमाने हैदराबादस्थित भारत बायोटेक इंटरनॅशनल लिमिटेडने विकसित केले.	रशियन राज्य संस्था गामालिया नॅशनल रिसर्च सेंटर ऑफ एपिडेमिओलॉजी अँड मायक्रोबायोलॉजी यांनी विकसित केले. डॉ. रेड्डी यांच्या प्रयोगशाळांद्वारे भारतात याची निर्मिती केली जाईल.
लसीचा प्रकार	सीएडीओएक्स१ एनसीओव्ही-१९ कोरोनाव्हायरस लस (रिकॉम्बिनेंट)	संपूर्ण विरिऑन इनअॅक्टिव्ह व्हेरो सेल-व्युत्पन्न तंत्रज्ञान	अडेनोव्हायरल वेक्टर-आधारित लस. या लसीमध्ये दोन डोसमध्ये दोन थोडे भिन्न एनटी सक्रिय घटक वापरले जातात. हे पहिल्या डोससाठी सेरोटाइप २६ (आरएडी२६) आणि दुसर् या डोससाठी सेरोटाइप ५ (आरएडी५) वापरते.

प्रशासनाचा मार्ग	इंट्रामस्क्युलर	इंट्रामस्क्युलर	इंट्रामस्क्युलर
डोस	०.५ मिली	०.५ मिली	०.५ मिली
वेळापत्रक	2 डोस, दुसरा डोस पहिल्या डोस प्रशासनाच्या तारखेपासून 12 ते 16 आठवडे (~84 दिवस)	2 डोस, दुसरा डोस 4 ते 8 आठवडे तर 6 ते 8 आठवड्यांच्या अंतराने पहिल्या डोस प्रशासनाच्या तारखेपासून वाढीव संरक्षण मिळते	2 डोस, दुसरा डोस पहिल्या डोस प्रशासनाच्या तारखेपासून 21 दिवस
साठवण	या तिन्ही लसी २-८ अंश सेंटिग्रेडवर साठवता येतात, जे घरगुती रेफ्रिजरेटरतापमान आहे. यामुळे भारतीय परिस्थितीसाठी सर्वात योग्य लसी आहेत कारण येथील बहुतेक लसी एकाच तापमान ाच्या श्रेणीत ठेवल्या जातात. यामुळे लसींचा प्रतिरंग आणि साठवण देखील सोपी होते.		
कार्यक्षमता	जागतिक अहवालांनुसार 70% कार्यक्षमता	78% अंतरिम कार्यक्षमता	91.6% कार्यक्षमता
अधिकृतता	कोव्हिशील्ड® आपत्कालीन परिस्थितीत प्रतिबंधित वापरासाठी परवानगी देण्यात आली आहे.	कोवॅक्सिन® क्लिनिकल ट्रायल मोडमध्ये प्रतिबंधित वापरप्राधिकरण मंजूर करण्यात आले आहे.	स्पुतनिक व्ही® आपत्कालीन परिस्थितीत प्रतिबंधित वापरास परवानगी दिली आहे.
	औषध नियंत्रक भारतीय महानियंत्रक (डीजीसीआय) एचयांना आतापर्यंत कोणत्याही लसींना बाजार वापर अधिकृतता मंजुरी देण्यात आली नाही.		
मूल्य	केंद्र सरकार १५०/डोस ₹ दोन्ही लसी खरेदी करीत आहे आणि सरकारी सुविधांमध्ये लोकांना ते विनामूल्य पुरवत आहे.	एमआरपी ₹948 + 5% जीएसटी/ डोस, म्हणजे 995.40 ₹/डोस	

	<p>२१ एप्रिल रोजी सिरम इन्स्टिट्यूटने आपल्या लसीची किंमत कोव्हिशील्ड® ₹४०० या दराने राज्य सरकारांना आणि ₹६०० खासगी रुग्णालयांना दिली.</p> <p>भारत बायोटेकने राज्य सरकारांसाठी प्रति डोस ₹६०० आणि खासगी रुग्णालयांसाठी प्रति डोस ₹२,२०० ₹ कोवक्सिन® प्रिंसी ई निश्चित केला आहे.</p> <p>(२५ एप्रिल रोजी)</p>	
--	--	--

लसीनंतर मी सामान्यतः कोणत्या दुष्परिणामांची अपेक्षा करू शकतो?

सर्व औषधांप्रमाणे या लसीमुळे दुष्परिणाम होऊ शकतात, जरी प्रत्येकाला ते मिळत नसले तरी. लसीसह क्लिनिकल अभ्यासात, बहुतेक दुष्परिणाम सौम्य ते मध्यम स्वरूपाचे होते आणि लसीकरणानंतर काही दिवस ांसह काही दिवस ांसह सोडवले गेले.

वेदना आणि/किंवा ताप यांसारखे दुष्परिणाम त्रासदायक असतील तर पॅरासिटामॉल असलेली औषधे घेता येतात.

सीओव्हीआयडी-१९ लसीसह क्लिनिकल चाचण्यांदरम्यान झालेले दुष्परिणाम खालीलप्रमाणे आहेत:

व्हेरी कॉमन (१० पैकी १ पेक्षा जास्त लोकांवर परिणाम करू शकतात)

- जेथे इंजेक्शन दिले जाते तेथे कोमलता, वेदना, उब, खाज किंवा जखम
- सामान्यतः अस्वस्थ वाटते
- थकवा जाणवत आहे (थकवा)
- थंडी वाजते किंवा ताप जाणवतो
- डोकेदुखी
- आजारी वाटणे (मळमळणे)

- सांधेदुखी किंवा सायूचे कॉमन (10 लोकांमधील 1 पर्यंत प्रभावित होऊ शकतात)
- इंजेक्शनच्या ठिकाणी सूज, लालपणा किंवा गाठ
- ताप
- आजारी असणे (उलट्या) किंवा अतिसार
- फ्लूसारखी लक्षणे, जसे की उच्च तापमान, घसा दुखणे, नाक वाहते, खोकला आणि थंडी*

आपण विश्रांती घेऊ शकता आणि आपल्याला बरे वाटण्यास मदत करण्यासाठी पॅरासिटामॉलचा सामान्य डोस घेऊ शकता.

२ ते ३ दिवस ताप जाणवणे असामान्य नसले, तरी उच्च तापमान असामान्य आहे आणि आपल्याला कोविड-१९ किंवा दुसरा संसर्ग असल्याचे सूचित करू शकते.

* काही लोकांनी अचानक थंडीची भावना नोंदवली आहे आणि त्यासोबत अंगात ताप भरणे शक्यतो घाम गाळणे, डोकेदुखी (अर्धशिशीसारखी डोकेदुखी), मळमळ, सायूदुखणे आणि अस्वस्थ वाटणे, लस घेतल्याच्या एका दिवसात चकरा मारत आणि सहसा एक किंवा दोन दिवस टिकणे.

असामान्य (१०० लोकांमधील १ पर्यंत परिणाम होऊ शकतो)

- चक्कर येत आहे
- भूक न लागणे
- पोटात वेदना
- वाढलेले लिम्फ नोड्स
- जास्त घाम येणे, त्वचा खाजवणे किंवा पुरळ येणे
- तीव्र अॅलर्जी

क्लिनिकल चाचण्यांमध्ये मज्जासंस्थेच्या जळजळीशी संबंधित घटनांचे फारच दुर्मिळ अहवाल होते, ज्यामुळेसुन्नपणा, पिन आणि सुया आणि/किंवा भावना कमी होऊ शकतात. मात्र, या घटना लसीमुळे झाल्या की नाही याची पुष्टी झालेली नाही.

लसीच्या व्यापक वापरानंतर Platelets कमी पातळीसह रक्ताच्या गुठळ्या होत असल्याचे अत्यंत दुर्मिळ अहवाल आले आहेत.

जर तुमचा ताप जास्त असेल आणि तो दोन किंवा तीन दिवसांपेक्षा जास्त काळ टिकला असेल किंवा तुम्हाला इतर सतत लक्षणे असतील, तर हे लसीच्या दुष्परिणामांमुळे असू शकत नाही आणि आपण आपल्या लक्षणांनुसार योग्य सल्ला पाळला पाहिजे.

स्रोत: [एनएचएस](#), [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय-जीओआय](#), [कोव्हिशील्ड फॅक्टशीट](#), [कोवॅक्सिन फॅक्टशीट](#), [स्पुतनिक व्ही माहिती](#)

लस घेतल्यानंतर लोकांना गुठळ्या होतात आणि ते मरतात मी बातमीत ऐकले आहे. मी लस का घ्यावी आणि माझा जीव का धोक्यात घालावी? कोव्हिशील्ड® लसीमध्ये रक्ताच्या गुठळ्या सामान्य आहेत का?

कोव्हिशील्ड® रक्त गोठण्याच्या विकारांच्या वाढत्या एकूण धोक्याशी संबंधित नाही. रक्तप्लेटलेटच्या कमी पातळीसह असामान्य रक्ताच्या गुठळ्याची फारच दुर्मिळ प्रकरणे आहेत. यापैकी बहुतेक प्रकरणे पहिल्या १४ दिवसांत झालीपरंतु या कालावधीनंतर काहीची नोंददेखील झाली आहे. काही प्रकरणे जीवघेणी होती किंवा त्याचा जीवघेणा परिणाम झाला होता. कोविड-१९ पासून संरक्षण देण्यासाठी लसीकरणाचे फायदे लक्षात ठेवणे महत्वाचे आहे. ज्या लोकांना लस देण्यात आलेली नाही अशा लोकांमध्येही ही समस्या उद्भवू शकते आणि काही लोकांवर त्याचा परिणाम का होतो हे अद्याप स्पष्ट झालेले नाही.

पब्लिक हेल्थ इंग्लंडने (पीएचई) लसीकरणानंतर रक्ताच्या गुठळ्या आणि असामान्य रक्तस्त्राव असलेल्या सर्व अहवालांची सक्रियपणे चौकशी केली आहे. ज्या लोकांना अॅस्ट्राझेनेका(कोव्हिशील्ड®)लसीचा पहिला डोस मिळाला आहे, तरुण लोकांमध्ये थोडा जास्त वेळा दिसून येतो आणि लसीकरणानंतर ४ दिवस ते २ आठवड्यांदरम्यान होतो अशा लोकांमध्ये हा धोका जास्त असल्याचे दिसून येते.

लसीकरणानंतर ४दिवस ते ४ आठवडेदरम्यान खालीलपैकी काही घडले तरलोकांनी तातडीने वैद्यकीय सल्ला घ्यावा:

- एक नवीन, तीव्र डोकेदुखी जी नेहमीच्या वेदनाशामक औषधांमुळे मदत करत नाही किंवा खराब होत आहे
- एक डोकेदुखी जी खाली झोपताना किंवा वाकताना वाईट वाटते

- अस्पष्ट दृष्टी, मळमळ आणि उलट्या, बोलण्यात अडचण, अशक्तपणा, झोप किंवा झटके यामुळे एक असामान्य डोकेदुखी होऊ शकते
- नवीन, अस्पष्ट पिनप्रिक जखम किंवा रक्तस्त्राव
- श्वासकमी होणे, छातीत वेदना, पाय सूज येणे किंवा पोटात सतत वेदना होणे

स्रोत: [पब्लिक हेल्थ इंग्लंड](#), [कोव्हीशील्ड फॅक्टशीट](#)

कोव्हीशील्ड® लसी मुळे रक्त गुठळ्या सामान्य पणे होतात का?

नाही, ते दुर्मिळ आहेत. कोव्हीशील्ड® रक्त गोठण्याच्या विकारांच्या वाढत्या एकूण धोक्याशी संबंधित नाही. रक्तप्लेटलेटच्या कमी पातळीसह असामान्य रक्ताच्या गुठळ्याचीफारच दुर्मिळ प्रकरणे आहेत. दसलक्ष लोकामधुन परत ४ लोकांना हा प्रकार झालेला आढळतो.

स्रोत: [पब्लिक हेल्थइंग्लंड](#), [कोव्हीशील्ड फासीटीशीट](#)

लस घेतल्यानंतर होणाऱ्या दुष्परिणामांसाठी मी कधी मदत घ्यावी?

लसीकरणानंतर सुमारे ४ दिवसांहून खालीलपैकी कोणताही अनुभव घेतल्यास आपण तातडीने वैद्यकीय सल्ला घ्यावा:

- एक गंभीर डोकेदुखी जी साध्या वेदनाशामक औषधांनी मुक्त होत नाही किंवा वाईट होत आहे किंवा जेव्हा आपण झोपता किंवा वाकता तेव्हा वाईट वाटते
- एक असामान्य डोकेदुखी जी अस्पष्ट दृष्टी, गोंधळ, बोलण्यात अडचण, कमकुवतपणा, झोप किंवा झटके (फिट्स) सह असू शकते
- इंजेक्शन साइटच्या पलीकडे त्वचेखाली लहान जखमा किंवा रक्तस्त्राव असल्यासारखे दिसणारे पुरळ
- श्वासकमी होणे, छातीत दुखणे, पाय सूज येणे किंवा पोटात सतत (पोट) वेदना होणे.

- कोविड-१९ लसीचा पूर्वीचा डोस घेतल्यानंतर प्लेटलेटच्या कमी पातळीच्या वेळी रक्ताची गुठळी झाल्याचा अनुभव आला तर आपल्या डॉक्टरांना किंवा नर्सला सांगा.

स्रोत: [पब्लिक हेल्थ इंग्लंड](#), [कोव्हिशील्ड फॅक्टशीट](#)

लस कोणी घेऊ नये?

ज्या लोकांना कधी:

- लसीतील कोणत्याही सक्रिय पदार्थावर किंवा इतर कोणत्याही इंग्रएडिंटवर तीव्र अॅलर्जी
- कोणतीही कोविड-१९ लस घेतल्यानंतर प्लेटलेटची पातळी कमी असण्याबरोबरच रक्ताची एक मोठी गुठळी
- हेपरिन-प्रेरित थ्रोम्बोसायटोपेनिया आणि थ्रोम्बोसिस (एचईटी किंवा हिट प्रकार 2) म्हणून ओळखली जाणारी स्थिती कधीही होती

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय](#), [जीओआय](#), [एनएचएस](#), [कोव्हिशील्ड फॅक्टशीट](#), [कोवॅक्सिन फॅक्टशीट](#), [स्पुतनिक व्ही माहिती](#)

मी माझ्या बाळाला स्तनपान करत आहे. मी लस घेऊ शकते का?

केंद्रीय आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने नॅशनल एक्स्पर्ट ग्रुप ऑन व्हॅक्सी अॅडमिनिस्ट्रेशन फॉर कोविड-१९(नेगव्हॅक) यांनी 19/05/2021 रोजी केलेल्या शिफारशीस्वीकारल्या. त्यात असे म्हटले आहे की सर्व स्तनपान करणारे या महिलांसाठी कोविड-१९ लसीकरणाची शिफारस केली जाते. मात्र, सीओव्हीआयडी-१९ गर्भवती महिलांच्या लसीकरणासंदर्भात सध्या या विषयावर चर्चा सुरू आहे.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय](#)- [जीओआय](#), [पीआयबी प्रेस नेगव्हॅकच्या नवीन शिफारसआयनांवर सीओव्हीआयडी-19 लसीकरणावर प्रसिद्धी पत्रक](#)

मी सध्या गरोदर आहे? मी लस घेऊ शकतो का?

केंद्रीय आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने १९/०५/२०२१ कोविड-१९) साठी नॅशनल एक्स्पर्ट ग्रुप ऑन व्हॅक्सी अॅडमिनिस्ट्रेशनच्या शिफारशी स्वीकारल्या. त्यात असे म्हटले आहे की सर्व स्तनपान करणार् या महिलांसाठी कोविड-१९ लसीकरणाची शिफारस केली जाते. तथापि, कोविड-१९ गर्भवती महिलांचे लसीकरण पुन्हा सुरू केल्याने सध्या या विषयावर चर्चा सुरू आहे.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय- जीओआय](#), [पीआयबी प्रेस सीओव्हीआयडी-19 लसीकरणावर नेगव्हॅकच्या नवीन शिफारशींवर प्रसिद्धी पत्रक](#)

कोविड-१९ जप्त केलेल्या व्यक्तीला लस टीएके करणे आवश्यक आहेका? आणि जर मला कोविड-१९ चा संसर्ग झाला असेल आणि माझ्यावर उपचार केले गेले असतील, तर मला लस का घ्यावी?

केंद्रीय आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने १९/०५/२०२१ रोजी कोविड-१९) साठी नॅशनल एक्स्पर्ट ग्रुप ऑन व्हॅक्सी अॅडमिनिस्ट्रेशनच्या शिफारशी स्वीकारल्या. त्यात असे म्हटले आहे की प्रयोगशाळेची चाचणी झालेल्या सर्व व्यक्तींमध्ये एसएआरएस-२ कोवडी-१९ आजार असल्याचे सिद्ध झाले आहे, कोविड-१९ लसीकरण बरे झाल्यानंतर ३ महिन्यांनी पुढे ढकलले पाहिजे.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय- जीओआय](#), [पीआयबी प्रेस सीओव्हीआयडी-19 लसीकरणावर नेगव्हॅकच्या नवीन शिफारशींवर प्रसिद्धी पत्रक](#)

जुनाट आजार असलेले लोक लस घेऊ शकतात का?

हृदय, मज्जातंतू, फुफ्फुसीय, चयापचय, मूत्रपिंड आणि दुर्दम्य तात्कालिक इत्यादी दीर्घकालीन आजार आणि मोर्बी च्या वस्तूंचे प्रतिसंकेत नाहीत. किंबहुना, गंभीर कोविड-१९ आजार आणि मृत्यूचा धोका कमी करण्यासाठी सीओव्हीआयडी-१९ लसींचा फायदा ज्यांना या सहरुगता आहेत त्यांच्यासाठी आहे.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय, जीओआय](#)

कोविड-१९ लस घेण्यापूर्वी आणि किती काळ कोणती औषधे टाळली पाहिजेत?

सध्या अशी कोणतेही सुचना नाही. एखाद्याचे नियमित औषध अखंडपणे घेता येते. आपण वापरत असलेल्या औषधांबद्दल फक्त लसीकरण कर्त्याला माहिती द्या.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय, जीओआय](#)

जर कोणी कर्करोग, मधुमेह, रक्तदाब इत्यादी आजारांसाठी औषधे घेत असेल, तर तो कोविड-१९ लस घेऊ शकतो आणि/किंवा जर मी बीपी/मधुमेह/ मूत्रपिंड ाचा आजार/ हृदयरोग/ उच्च कोलेस्टेरॉल/ लिपिड विकार इत्यादींनी ग्रस्त आहे, तर मी सुरक्षितपणे हे व्हॅक्सिन घेऊ शकतोका?

होय, यापैकी एक किंवा अधिक साथरोग असलेल्या व्यक्तीउच्च जोखीम श्रेणीमध्ये मानल्या जातात. त्यांना कोविड-१९ लसीकरण करणे आवश्यक आहे. एकंदरीत, ही लस रुग्णता असलेल्या प्रौढांमध्ये सुरक्षित आणि परिणामकारक आहे. कोविड-१९ लस मिळण्याचा जास्तीत जास्त फायदाअशा प्रकारच्या रुग्णांसाठी आहे. तथापि, जर तुम्हाला कोणत्याही विशिष्ट कारणाची काळजी असेल, तर कृपया आपल्या डॉक्टरांचा सल्ला घ्या.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय-जीओआय](#)

माझ्या आईच्या पायात ३ वर्षापूर्वी (डीव्हीटी) गुठळी झाली होती आणि आता ती रक्त पातळ होत आहे. ती लस घेऊ शकते का?

हो। थ्रोम्बोस किंवा गुठळ्यांचा इतिहास स्वतःहून लसीला विरोध करणारा नाही. रक्त पातळ करणारी माणसेसुद्धा सुरक्षितपणे लस घेऊ शकतात. तथापि, लसीकरणापूर्वी च्या औषधांबद्दल कृपया लसीकरणकर्त्याला माहिती द्या. यूकेमधील एक तज्ञ हेमॅटोलॉजी पॅनेल असा सल्ला देते की थ्रोम्बोसिसचा पूर्व इतिहासअसलेल्या किंवा थ्रोम्बोसिससाठी ज्ञात जोखीम घटक असलेल्या व्यक्तींना एस्ट्राझेनेका(कोव्हिशिल्ड®)लसीनंतर नोंदवलेली रोगप्रतिकारक गुंतागुंत विकसित होण्याचा धोका जास्त असल्याचा कोणताही पुरावा नाही. स्रोत: [तज्ञ हेमॅटोलॉजी पॅनेल, यूके](#)

माझे वडील नुकतेच करोना मधून बरे झाले आणि त्यांना प्लाझ्मा आणि स्टेरॉइड्स देण्यात आले. तो लस घेऊ शकतो का?

केंद्रीय आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने 19/05/2021 रोजी कोविड-१९ साठी राष्ट्रीय तज्ञ गटाने लस प्रशासनावरील टीई शिफारशी स्वीकारल्या. त्यात असे म्हटले आहे की, एसएआरएस-२ मोनोक्लोनल प्रतिपिंड किंवा कॉन्व्हेलेसेंट प्लाझ्मा देण्यात आलेल्या सर्व सीओव्हीआयडी-१९ रुग्णांमध्ये सीओव्हीआयडी-१९ लसीकरण शोउलड रुग्णालयातून डिस्चार्ज च्या तारखेपासून ३ महिन्यांनी पुढे ढकलले जाईल.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय- जीओआय, पीआयबी प्रेस सीओव्हीआयडी-19 लसीकरणावर नेगव्हॅकच्या नवीन शिफारशींवर प्रसिद्धी पत्रक](#)

मी शाकाहारी आहे. लसीमध्ये अंडी किंवा गोमांस किंवा इतर कोणतीही प्राण्यांची उत्पादने आहेत का?

मंजूर कोविड-१९ लसींमध्ये कोणतीही प्राण्यांची उत्पादने किंवा अंडी नसतात.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण-जीओआय, कोव्हिशील्ड फॅक्टशीट, कोवॅक्सिन फॅक्टशीट, स्पुतनिक व्ही माहितीचे](#) मिन इस्ती

मी मुसलमान आहे. मला खात्री नाही की माझा विश्वास मला लस घेण्याची परवानगी देतो की नाही? उपवास करताना मी रमजानमध्ये कोव्हिशील्ड® लस घेऊ शकतो का?

इस्लामी विद्वानांच्या मते कोव्हिशील्ड® लस घेतल्याने उपवास अमान्य होत नाही. रमजानच्या कारणास्तव व्यक्तींनी त्यांच्या कोव्हिड लसीकरणास उशीर करू नये.

सबक्युटेनियस, सबडर्मल, इंटरामस्क्युलर, इंटरोसियस किंवा नॉन-नट रिशनल हेतूसाठी इंटर-आर्टिक्युलर इंजेक्शन्स, तर उपवास ामुळे रक्ताभिसरणात प्रवेश करणारे इंजेक्शन कोणतेही असो, उपवास अमान्य होत नाही. या मार्गांना प्रवेश स्थळे म्हणून वर्गीकृत केले जात नाही जे उपवास अमान्य

करतील. सध्याउपलब्ध असलेल्या लसींसाठी एकमेव मार्ग असलेल्या इंटरामस्क्युलर इंज एक्शन म्हणून कोव्हिड-१९ लस प्राप्तकेल्याने उपवास अमान्य होत नाही.

२२ मार्च २०२१ रोजी, उलेमा कौन्सिलने पुष्टी केली की'शरीयत पालनासाठी कोव्हिड-१९ लसीच्या दोन कॉम्पॉनंटचा विचार करून, विश्वास रशियन मुस्लिमांना स्पुतनिक व्ही®लस घेण्यापासून मज्जाव करत नाही.'

स्रोत: [ब्रिटिश इस्लामिक मेडिकल असोसिएशन](#), [रशियाची उलेमा कौन्सिल फॉर इस्लामिक फेथ](#)

कोविड-१९ लस (कॉन्ट्रासिडेन्स)कोणी घेऊनये?

I. इतिहास असलेल्या व्यक्ती:

- कोविड -१९ लसीच्या मागील डोसवर अॅनाफिलॅक्टिक किंवा अॅलर्जी प्रतिक्रिया
- लसी किंवा इंजेक्शन उपचारपद्धती, औषधउत्पादने, अन्नपदार्थ इत्यादींवर त्वरित किंवा विलंबाने सुरू होणाऱ्या अॅनाफायलॅक्सिस किंवा अॅलर्जीची प्रतिक्रिया.

II. गर्भधारणा:

- केंद्रीय आरोग्य मंत्रालय आणि एफअॅमीली वेल्फेअर ने 19/05/2021 रोजी सीओव्हीआयडी-19 (नेगव्हॅक) साठी राष्ट्रीय तज्ञ गटाने लस प्रशासनावरील शिफारशी स्वीकारल्या. सीओव्हीआयडी-19 गर्भवती महिलांच्या लसीकरणसंदर्भात सध्या या विषयावर चर्चा सुरू आहे.

III. तात्पुरते / तात्पुरतेसंकेत:

केंद्रीय आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने १९/०५/२०२१ रोजी कोविडी-१९ साठी नॅशनल एक्स्पर्ट ग्रुप ऑन व्हॅक्सी अॅडमिनिस्ट्रेशनच्या शिफारशी स्वीकारल्या. त्यात असे म्हटले आहे:

- प्रयोगशाळेची चाचणी सिद्ध झालेल्या सर्व व्यक्तींमध्ये एसएआरएस-२ कोव्हीआयडी-१९ आजार असलेल्या सर्व व्यक्तींमध्ये, सीओव्हीआयडी-१९ लसीकरण बरे झाल्यानंतर ३ महिन्यांनी पुढे ढकलले पाहिजे.

- सर्व सीओव्हीआयडी-१९ रुग्णांमध्ये ज्यांना सार्स-२ मोनोक्लोनल प्रतिपिंड किंवा कॉन्व्हेलेसेंट प्लाझ्मा देण्यात आला आहे, त्यांना कोव्हीआयडी-१९ विरुद्ध ॲक्सिनेशन रुग्णालयातून डिस्चार्ज च्या तारखेपासून ३ महिन्यांनी पुढे ढकलले पाहिजे.
- डॉसिंगवेळापत्रक पूर्ण होण्यापूर्वी किमान पहिला डोस मिळालेल्या आणि सीओव्हीआयडी-१९ संसर्ग झालेल्या सर्वव्यक्तींमध्ये, सीओव्हीआयडी-१९ आजारातून क्लिनिकल रिकव्हरीनंतर दुसरा डोस ३ सोम थने पुढे ढकलला पाहिजे.
- रुग्णालयात दाखल करणे किंवा आयसीयू काळजी घेणे आवश्यक असलेल्या इतर कोणत्याही गंभीर सामान्य आजार असलेल्या सर्व व्यक्तींनी सीओव्हीआयडी-१९ लस घेण्यापूर्वी ४-८ आठवडे प्रतीक्षा करावी.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय, जीओआय, एनएचएस, कोव्हीशील्ड फॅक्टशीट, कोवक्सिन फॅक्टशीट, स्पुतनिक व्ही माहिती, पीआयबी प्रेस नेगव्हीएसीच्या नवीन शिफारशींवर सीओव्हीआयडी-१९ लसीकरणावर प्रसिद्धीपत्रक](#)

मी माझ्या कोव्हीड लसीसाठी नोंदणी केली होती. पण मी सध्या कोविड सकारात्मक आहे. मी लस घेऊ शकतो का?

केंद्रीय आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने 19/05/2021 रोजी सीओव्हीआयडी-१९ (नेगव्हॅक) साठी लस प्रशासनावरील राष्ट्रीय तज्ञ जीआर ओप यांनी केलेल्या शिफारशी स्वीकारल्या. त्यात असे म्हटले आहे की प्रयोगशाळेची चाचणी असलेल्या सर्व व्यक्तींमध्ये सार्स-२ सीओव्हीआयडी-१९ आजार सिद्ध झाला आहे, कोव्हीआयडी-१९ लसीकरण बरे झाल्यानंतर ३ महिन्यांनी पुढे ढकलले पाहिजे.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय- जीओआय, पीआयबी नेगव्हॅकच्या नवीन शिफारशींवर सीओव्हीआयडी-१९ लसीकरणावर प्रसिद्धी पत्रक](#)

मी लसीचा एक डोस घेतला. मग मला सीओव्हीआयडी मिळाला. आता, मी फक्त दुसरा डोस घेतो की मला पुन्हा दोन्ही डोस घ्यावे लागतील?

केंद्रीय आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने १९/०५/२०२१ रोजी सीओव्हीआयडी-१९ (नेगव्हॅक) साठी नॅशनल एक्स्पर्ट ग्रुप ऑन व्हॅक्सी अॅडमिनिस्ट्रेशनच्या शिफारशी स्वीकारल्या. त्यात असे म्हटले आहे की, ज्या व्यक्तींना किमान पहिला डोस मिळाला आहे आणि डोसिंगवेळापत्रक पूर्ण होण्यापूर्वी सीओव्हीआयडी-१९ संसर्ग झाला आहे, अशा सर्व व्यक्तींमध्ये, सीओव्हीआयडी-१९ आजारातून क्लिनिकल बरे झाल्यानंतर दुसरा डोस ३ महिन्यांनी पुढे ढकलला पाहिजे.

स्रोत: [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय- जीओआय, पीआयबी प्रेस सीओव्हीआयडी-19 लसीकरणाने नेगव्हॅकच्या नवीन शिफारशींवर प्रसिद्धी पत्रक](#)

सीओव्हीआयडी लसीची किंमत किती आहे?

केंद्र सरकार १५०/₹ दराने कोव्हिशील्ड® आणि कोवॅक्सिन® या दोन्ही लसी खरेदी करित आहे आणि सरकारी सुविधांमध्ये लोकांना ते विनामूल्य पुरवत आहे.

२१ एप्रिल रोजी सिरम इन्स्टिट्यूटने कोव्हिशील्ड® किंमत ₹४०० या दराने राज्य गव्हर्नमॅन्ट्स आणि ₹६००/डोस खासगी रुग्णालयांना दिली.

भारत बायोटेकने कोवॅक्सिन® किंमत राज्य सरकारांसाठी प्रति डोस ₹६०० आणि खासगी रुग्णालयांसाठी प्रति डोस १,२०० ₹ (२५ एप्रिलपर्यंत) निश्चित केली आहे.

स्पुतनिक व्ही® किंमत ₹९४८ + ५% जीएसटी/ डोस, म्हणजे ₹९९५.४०/ डोसच्या एमआरपीवर सेट केली गेली आहे.

लसीकरणासाठी मी नोंदणी कशी करावी?

को-विन पोर्टलवर नोंदणी करा आणि आपल्या लसीकरण अपॉइंटमेंटचे वेळापत्रक तयार करा.

भेट: <https://www.cowin.gov.in/>

पात्र लाभार्थ्यांच्या नोंदणीसाठी कोणती कागदपत्रे आवश्यक आहेत?

फोटोसह खालील पैकी कोणताही आयडी नोंदणीच्या वेळी तयार केला जाऊ शकतो:

- आधार कार्ड
- ड्रायव्हिंग लायसन्स
- कामगार मंत्रालयाच्या योजनेअंतर्गत आरोग्य विमा स्मार्ट कार्ड जारी
- महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा (मनरेगा) जॉब कार्ड
- खासदार/आमदार/आमदारांना अधिकृत ओळखपत्रे जारी
- पॅन कार्ड
- बँक/पोस्ट ऑफिसने जारी केलेली पासबुक्स
- पासपोर्ट
- पेशान दस्तऐवज
- केंद्र/ राज्य सरकार/ सार्वजनिक मर्यादित कंपन्यांनी कर्मचार्यांना दिलेले सेवा ओळखपत्र
- मतदार ओळखपत्र
- एका नोंदणीकृत वैद्यकीय अभ्यासकाने येथे सामायिक केलेल्या स्वरूपात सहरुग्णतेचे प्रमाणपत्र सहरुग्णतेचे प्रमाणपत्र घेऊन जावे लागेल.

स्रोत: [कोविन](#), [आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय](#), जीओआय

मिथक: भारतीय सीओव्हीआयडी-१९ लस महिलांच्या प्रजननक्षमतेवर परिणाम करू शकते.

वस्तुस्थिती: कोव्हीआयडी-१९ लसीचा प्रजननक्षमतेवर कोणताही परिणाम होत नाही. कोव्हिड -१९ - कोव्हिशील्ड® आणि कोवॅक्सिन® लसींमुळे थर महिला किंवा पुरुषांमध्ये वंध्यत्व येऊ शकते, असे भारताचे केंद्रीय आरोग्य मंत्री डॉ. हर्षवर्धनयांनी नमूद केले आहे.

दुसरी कडे, सीओव्हीआयडी-१९ मिळाल्यामुळे आईच्या आरोग्यावर आणि गरोदरपणावर गंभीर परिणाम होऊ शकतात.

मिथक: कोव्हिशील्ड® किंवा कोवॅक्सिन® कडून कोव्हीआयडी19 पकडू शकतो.

वस्तुस्थिती: तुम्ही लसीतून सीओव्हीआयडी १९ पकडू शकत नाही. कोणत्याही भारतीय लसीमध्ये सीओव्ही आयडी-१९ ला कारणीभूत ठरणान्या थेट विषाणूचा वापर केला नाही. अग्रगण्य लस उमेदवार मानवी शरीराला कोरोनाव्हायरस ओळखण्यासाठी आणि लढण्यासाठी वैज्ञानिक तंत्रांचा वापर करतात एकतर मृत विषाणू किंवा विषाणूचा निरुपद्रवी तुकडा (संपूर्ण जंतू नव्हे) शरीरात सादर करून.

लसीचा दुष्परिणाम म्हणून एखाद्या व्यक्तीला सौम्य तापदेखील येऊ शकतो परंतु तो एक किंवा दोन दिवसात निघून गेला पाहिजे. हे सीओव्हीआयडी-१९ मिळविण्यात गोंधळून जाऊ नये.

मिथक: जर माझ्याकडे आधीच सीओव्हीआयडी-१९ असेल, तर मला लसीची गरज नाही.

वस्तुस्थिती: आरोग्य आणि कुटुंब कल्याणच्या युनियन मिनीस्ट्रायने 19/05/2021 रोजी सीओव्हीआयडी-19 (नेगव्हॅक) साठी नॅशनल एक्स्पर्ट ग्रुप ऑन व्हॅक्सी अॅडमिनिस्ट्रेशनने केलेल्या शिफारशी स्वीकारल्या. त्यात असे म्हटले आहे की प्रयोगशाळेची चाचणी सिद्ध झालेल्या सर्व व्यक्तींमध्ये एसएआरएस-2 सीओव्हीआयडी-19 आजार असलेल्या सर्व व्यक्तींमध्ये, सीओव्हीआयडी-19 व्हॅक्सिनापुनः1 100नंतर 3 महिन्यांनी पुढे ढकलली जावी.

मिथक: मासिक पाळीदरम्यान सीओव्हीआयडी १९ लस घेणे सुरक्षित नाही.

वस्तुस्थिती: मासिक पाळीचा कोव्हिड १९ लसीच्या कार्यक्षमतेवर कोणताही परिणाम होत नाही.

मिथक: लस मिळाल्यानंतर लगेचच मला सीओव्हीआयडीपासून संरक्षण दिले जाते.

वस्तुस्थिती: दुसरा डोस मिळाल्यानंतर सामान्यतः प्रतिपिंडांची संरक्षक पातळी 2 आठवड्यांनी विकसित होते.

मिथक: सीओव्हीआयडी-१९ लस घेणे म्हणजे मी माझा मुखपट्टी घालणे आणि कोरोनाव्हायरसची खबरदारी घेणे थांबवू शकतो.

वस्तुस्थिती: ज्या व्यक्तींना सीओव्हीआयडी-१९ लसीकरण मिळते त्यांना संसर्ग प्रतिबंधक खबरदारी घेण्याची गरज आहे. आपला मुखपट्टी चालू ठेवा आणि पुढील सूचना मिळेपर्यंत सामाजिक अंतर राखणे चालू ठेवा. लसी कोरोनाव्हायरसला आपल्या शरीरात प्रवेश करण्यापासून रोखत नाहीत; ते फक्त तुम्हाला मध्यम ते गंभीर सीओव्हीआयडी-१९ विकसित होण्यापासून रोखतात. सीओव्हीआयडी-१९ साठी लसीकरण केलेले लोक स्वतः आजारी नसतानाही विषाणू वाहून नेऊ शकतात आणि प्रसारित करू शकतात की नाही हे अद्याप स्पष्ट झालेले नाही.